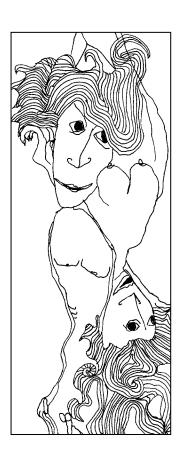
NA**K**ONÁRI

radoslav tomáš vlčie svadby

radoslav tomáš vlčie svadby

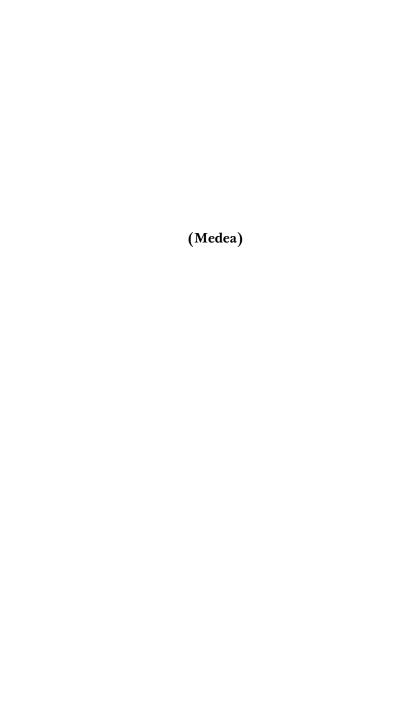

Kniha vyšla s podporou Literárneho fondu Slovenskej republiky

© Radoslav Tomáš, 2009 Ilustration © Ján Mikuš, 2009 Typography © Honza Petružela, 2009 © NA KONÁRI o. s., 2009

ISBN 978-80-90487-0-4

Medea si v zákulisí zapletá vlasy Hanblivo uteká domov

Na chodbe sa na chvíľu zastaví a stratí jednu studenú slučku

ukrytú v každej slze

Kotúľajú sa dolu schodmi ako detský krik

Keď sa v noci zobudí zdá sa jej že ktosi chodí po byte

To dotyky ktorých už niet ako tma z krídel

padajú krehko na dlážku Ráno počíta koľko slov sa zmestí do boľavých úst

Medzi písmenami jej padá dážď

Jeho špinavá mokrá duša smutno puká

raz z nenávisti raz z lásky

Len oči ako pošliapaný obzor sledujú

nôž

ktorý placho

šumí

A nie je viac

ako prst na ústach bohýň 3

Cez deň máva sny

Ale len na jedno oko

ako cez kľúčovú dierku

Nikto okrem nej nevie aké je to

umlčať

toľko pohľadov v sebe

Potichu v nej vyrastá plánka s čiernymi

detskými

jabĺčkami

Medea sa vracia na scénu

Stráca sa v každom dotyku obyčajných vecí

Pod kožou jej divoko b-u-b-n-u-j-e dobiela rozpálené slnko

Ktosi všetko pozorne sleduje z hľadiska

Práve vtedy

keď váha

je najviac

matkou

A aj sama vie že nijaký iný divý zver by to nespravil

Vtedy jej

barbarke z Kolchidy nehlučne vzlietne rozliate víno do materského znamienka Na scénu ktosi napíše jedenkrát súcit a dvakrát vražda

Vražda

Každá pavučina jej odteraz bude pripomínať

detské ústa stuhnuté do výkriku Na ulici sa za ňou otáčajú tri slepé stareny

Má s nimi čosi spoločné v bruškách prstov

Občas sa náhlivo obzrie

A rovnako ako dážď ktorý kráča po ceste hrubými drevákmi

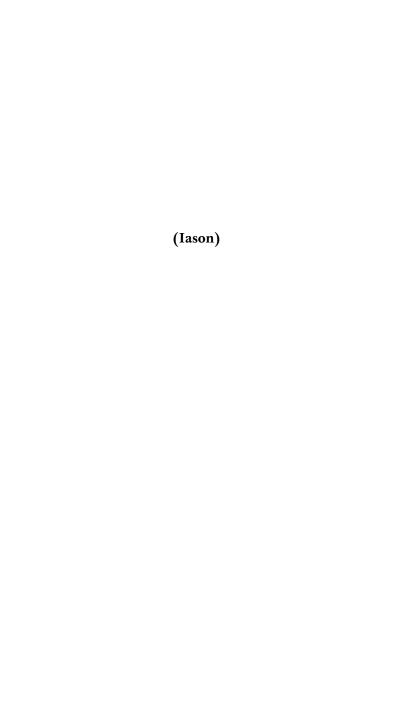
tak i ona

chodí medzi nás

s neumytou farbou na očiach

a so všetkým čo má vo svojom hlase

navyše

Starý knihovník maličkými krokmi

pravidelne udiera ticho

Povedľa kráča jeho telo

hrubé a nedozreté vo vnútri otlčené tmou

Z prehnutej police vyberie príbeh o matke

ktorej na jazyku spávajú dva malé krkavce

a v lone si nosí slovo *mama* ako cudziu reč v ústach

Mama

Knihovník schová v zápästí zvony

a krkavce mu z dlane vyzobú čiary v ktorých bol kedysi otcom

(Do hrude mu kolenom kľakne vlastná zrada)

Pri každom zatvorení dverí vie že knihy čo nikto nečíta sa trasú od zimy Iason číta básne

Niektoré verše sú prečiarknuté a povedľa prepísané

Keď obráti poslednú stranu vytrhne všetky listy a poskladá z nich vtáky

S vŕzgajúcim smiechom zabuchne okno a nechá ich v samote medzi ľuďmi

Bohom ktorí ho cez plece sledujú stvrdne v ústach slina

V noci vezme do ruky vlastnú báseň prečiarkne ju a prepíše na drámu pre jedného herca

S nádejou že takto nájde viac miesta pre seba

Ktosi stratil na chodbe knižnice ihlu

V jej maličkom uchu čosi vŕzgalo

Iason k nemu priložil to svoje a počúval

Vo vŕzganí sa hrali deti ochutnávali drobné tajomstvá

a kľúče od nich prehĺtali

Knihovník si do goliera zapichol ihlu

Cez deň ho niekoľkokrát zabolelo v krku

. . .

Večer z rohov miestností pozametá pavučiny z ktorých ide detský krik

Po dlážke sa pomaly rozsype ticho

Len na okenice

budú polámanými krídlami

narážať

nepochopené básne

4

Je ráno ktorého sa ešte nikto

nedotkol

Ľudia na ulici nevšímavo prechádzajú cez Iasona

Na chvíľu sa zastaví pri predstavení pouličnej herečky

Nemá skrýva do každého nádychu jeden súcit a do každého výdychu dve vraždy

Odíde pred skončením

Nechce zaplatiť lebo hru pozná

Po celý deň v ňom ostane ticho

trpkejšie ako meno ktoré mu zakaždým chýba do spovede Knižnicou náhle preletia dva krkavce

Bohovia ako nôž pretnú Iasonovi ústa

Na šepkajúci prah sa postaví akási žena ktorá v dlani zápasí s detskou slzou

Knihovník vytiahne z goliera ihlu a pomaly jej tú slzu prišije na oči

...

Keď budú večer spolu zaspávať otvoria okno

aby sa básne ktoré ona prepísala a on ako vtáky poslal do vyhnanstva mali do koho vrátiť (Minotaurus)

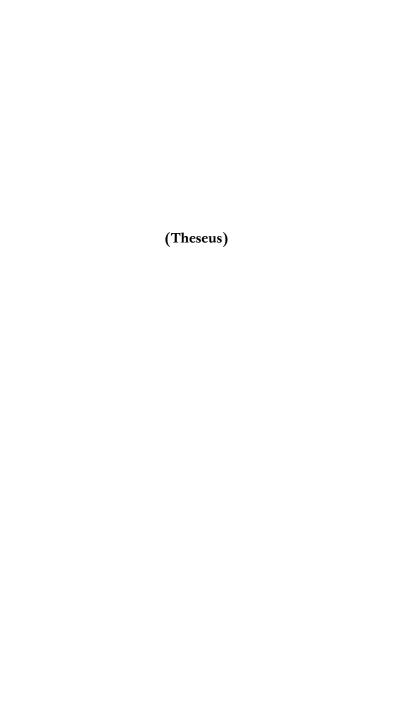
Niekedy sa v spánku prechádza po okrajoch striech. Tak blízko pádu, až sa zastavujú aj tí, ktorí by sa inak nezastavili, a volajú naňho. Ale netušia, že jeho tieň je už medzi nimi, pozerá im zblízka do očí a smeje sa tak nahlas, že by im to roztrhalo uši, keby vedeli počúvať.

Minotaurus si z dlhej chvíle vymýšľa príbehy. Jeho matka je v nich vždy mŕtva. Minotaurus hovorí, že umrieť je ako stáť v škole pred tabuľou a odpovedať. Za katedrou sedí Smrť, a kým počúva, trhá motýľom krídla. Ak ju presvedčíš, ideš si sadnúť. Ak nie, ideš takisto, ale nabudúce si už nemusíš robiť domácu úlohu. Potom Smrť vysvetľuje nové učivo. Minotaurus má najradšej dejepis. Smrť vie veľmi pekne hovoriť o mŕtvych.

Minotaurus má stále zbalený obrovský kufor plný nepotrebných mliečnych zubov, vypadaných vlasov, nechtov a chrást. Občas z predného vrecka toho istého kufra vytiahne pas a položí ho na stôl. Medzi stránkami má vylisované farebné motýlie krídla. Sleduje ich, premýšľa. Nakoniec krídla vysype a pas odloží naspäť.

Raz potiahol za čiaru na dlani a začal ju párať. Išlo to potichu a vôbec to nebolelo. Keď skončil, mal v ruke celkom slušné klbko. Myslel si, že na druhom konci čiary ktosi bude. A jeho myšlienky boli také skutočné, že sa o ne dalo potknúť ako pri prechádzaní cez ulicu a rozbiť si hlavu.

Minotaurus na stene nad posteľou zabil pavúka. Mŕtvolka uschla a spadla z omietky rovno za posteľ. Na stene ostala malá červená chrasta. Keď teraz Minotaurus zaspáva, bojí sa, či ten pavúk nejakou náhodou neožije, aby mu to v noci vrátil. Bolo by hlúpe ráno sa zobudiť, stáť pred tabuľou a ani nevedieť, z akého predmetu sa odpovedá.

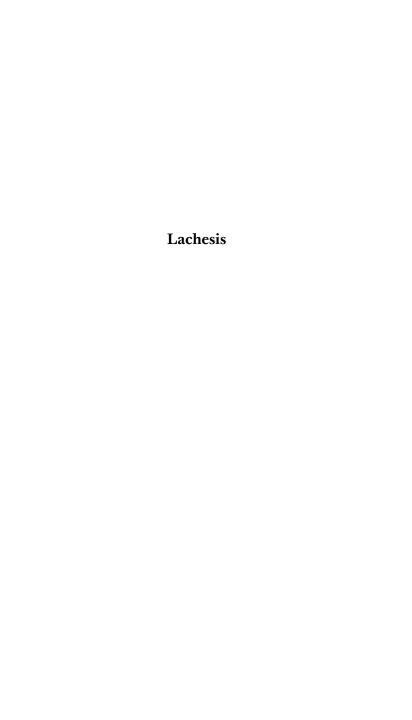
Chlapec nerozmýšľa o ostatných deťoch, ktoré nerady stoja pred tabuľou a odpovedajú. Sú ako čerstvé chrasty, ktorá svrbia. Najradšej by ich pri nejakej detskej hre odlúpol a hodil o zem. Aj preto, že ich už nikdy nedokáže zdvihnúť. Sám však pred tabuľou opakuje učivo roztržito, akoby mu v srdci ušiel pes, ktorého prešlo auto. Akoby pri tom zápasil so snom, v ktorom si kope loptu o holú stenu sídliskovej bytovky, keď k nemu prichádza učiteľka a vraví, aby s tým prestal. A kdesi v pozadí škrípu brzdy.

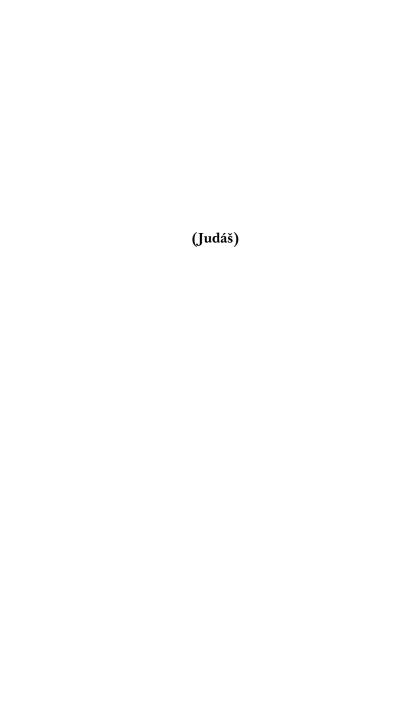
Vozíček je vlastne čakáreň. Theseus vraví, že kým človek čaká, je dôležité držať sa presne stanovených hraníc, aby sa nestratil. Lebo obraznosť je zradca, ktorý nás núti prekračovať ich. Ktorý nás opustí v bludisku neznámych uličiek bez mapy a pasu a nakoniec počká s hladnými krvavými ústami kdesi za rohom. Z čakárne sa nedá odísť, jediný východ vedie zasa iba k novým predstavám a ďalším možnostiam. Preto je dobré, keď má každá čakáreň nevýrazne biele steny a umelé osvetlenie, ktoré nebliká a nevyrušuje. Ktoré nenúti vstať a vybehnúť preč.

V izbe sa jedného dňa začali zjavovať motýlie krídla. Objavovali sa na koberci, poličkách či parapete. A najmä na jeho vozíčku. Krídla boli ľavé aj pravé, Theseus ich k sebe prikladal ako kúsky farebného kaleidoskopu a hľadal dvojicu, ktorá by k sebe patrila. Niekedy už ani neveril, že taká dvojica existuje, že nejaké krídlo má aj svoju druhú stranu. Raz mu však dve krídla z ničoho nič vzlietli. Theseus ale nemohol otvoriť okno, a tak krídla o niekoľko dní umreli.

Tma je len svetlo, ktoré zatvorilo oči, hovorí si, keď práve sníva, že doma v skriniach má iba škatule od vlastných schodených topánok. Sú plné pohľadníc, čo si sám poslal. Na každej je kratučký príbeh o vražde. Mŕtva zaschnutá krv sa v nich podobá blanokrídlym múzejným exponátom, ktoré navečer vrhajú dlhé a šedé tiene. Chlapec si predstavuje sám seba oveľa staršieho. Prijíma návštevy, ktoré vodí z izby do izby a ktorým ukazuje mŕtvolky ako cenné zberateľské kusy. Návštevy uznanlivo kývu hlavami.

Theseus trochu uštipačne verí, že Smrť má vo svojom dome iba stoličky. Pre každého človeka jednu. Smrť nič iné nerobí, iba si presadá, víta tých, ktorí zomreli, chvíľu sa s nimi porozpráva a sadá si ďalej. Mŕtvi však ostávajú sedieť na svojej stoličke, nehýbu sa, iba si užívajú večnosť. Suchú, staroružovú. Keď všetci umrú, bude každá stolička obsadená. A Smrti narastú krídla.

Málokto si dnes spomenie že bol dieťa a so strachom sa prechádzal v obilí

(Vtáky vtákom rozväzovali krídla)

DOM: Judáš otvoreným oknom počúval ako si šepkajú srdcia starých zvonov

CESTA: Hovorili

ako sa ešte maličké učili prvú abecedu a rovnako ako on zadržiavali dych pri prvých úderoch

Večer vždy voňali čerstvé ryby a tma najprv prechádzala cez strieborné mosty

OBLOHA: Judáš na nich stál a váhal ako strážny anjel Tak veľmi ho desilo ticho ktoré nevedel pomenovať

Bol si istý že aj nabudúce zradí svoju vlastnú detskú zradu Judáš vyrástol ako mlčanie v jeho dlaniach

Pri slove *viera* sa vždy potkol a stratil deň

NOC: V skrini na vešiaku mu visela smutná tma Bolela ako podráždené hrdlo

CESTA: Túlal sa po nociach a mal krásnu pamäť priepastí do ktorých padali ospalí anjeli

Jeho modlitby – pochované malé kostry vtákov – hlasno dýchali

a on

sa ich ešte vždy tak strašne bál

Raz stretol muža ktorého slová boli ostré a dlhé Podobné snom čo prichádzajú tesne pred spánkom

Judáš v nich prvýkrát prešiel cez svoj detský most

SEN: Túžil sa vyšepkať zo svojho ticha – v jeho náručí s podobenstvom sťahovavých vtákov

JUDÁŠ: Pán mal prsty v ktorých sa hrával vlk Často som k nim privoniaval keď spal

A boli aj kruté noci Nepýtali sa ho či má v ústach jazyk alebo báseň

Keď kráčal po ceste šúchal svoj tieň aby sa aspoň trochu zahrial Raz večer sa do veľkej Judášovej pery zahryzol vlk

a v tej rane zrazu začali dýchať všetci so zlomenými krídlami

STÔL: Potichu si za mňa sadol a ešte tichšie vstal
Z deravého vrecka sa mu kotúľali maličké mokré slučky

NOC: Ktosi chodil za ním zbieral ich

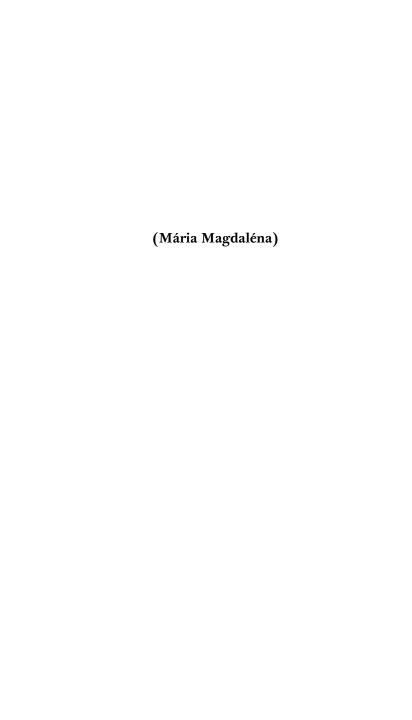
A všetko sa zdalo tak dávno ako vo vnútri olivového obrazu Ten deň chutil ako písmeno *t* v slove *samota*

(Vtáky vtákom zaväzovali krídla)

NOC: V rozpolenom jablku namiesto kríža vyrástol človek čo sa večne bál detskej modlitby o vtákoch

Za strieborným mostom pokojne čakal hladný

vlk

Škaredý veľký motýľ na starej stoličke za domom

s veľkými a ťažkými krídlami ako zaschnutá koža na starom mlieku

Spí a neverí na lásku

A Boh je zvláštna okrídlená vec ticho a pokojne položená

so snami v ktorých anjeli ako mušky padajú ľuďom do očí a oni len preto plačú

> Zatiaľ čo ona leží v perinách s ním

sú znova malými deťmi

a celé to podivné nebo akoby bolo iba ich Ešte ako malá sa márne pýtala čo jej patrí

aj keď ten chlapec

(ktorý tak zvláštne rozprával a všetci si pri ňom hrubo odpľúvali)

pil ako nemý anjel z mlák do ktorých bosá stúpila

Spať chodila do jeho veľkých očí v ktorých sa až po bradu prikrývala krídlami

No keď chlapec vyrástol opieral sa každým slovom o oblohu

plnú nezrozumiteľných znamení

A samota v nej čoraz väčšmi mlčala o veciach ktoré mali byť zakaždým

naposledy

Nájsť ju bolo možné tam kde sa pred sebou

najviac skrývala

(V každej cudzej dlani ktorá sa jej dotkla akoby nejaká moľa vyhrýzla malú dierku)

Zo spánku hladila dospelého chlapca po vlasoch

a hádala kto komu vchádza v noci viac do srdca

On sa v snoch presviedčal že pod krídlami v jeho očiach je stále ona

(láska je všetko čo Boh zabudol celkom na začiatku vložiť do dotykov)

Ale cez deň každé jeho slovo aj tak pokryla suchá tyrdá koža Chlapcove stopy (aj tie po kríži) prekračovali ľudia s pohŕdaním

Zostali ako zvyšok po krídle

Ona si potichu opakovala všetko čo ho učila o láske

No on si s odvahou do detskej dlane sľuboval

Smrť

hoci vedel že láska nie je ani trochu väčšia slabosť ako ten sľub

Len nehrá každému rovnakou hudbou detskej modlitby

Boh si ľahol naznak do trávy a ona k nemu

Predstavila si že do nej vstúpil

farebný motýľ

a ruky sa jej premenili na krídla

Čosi jej nenápadne spadlo do oka

A skôr ako zistila pred čím uteká za čím a prečo

prvýkrát potichu naozaj snívala

svoju vlastnú krásne nedospelú modlitbu

1

Keď bola Salome malá

rástli na stromoch anjeli

Viseli za vlasy a hojdali sa vo vetre

Maličká – je ako anjelik Roz-koš-ná hovorili

Ak sa nik nepozeral vytiahla nožnice a...

... chcela byť rýchlo dospelá

Ján sa premenil na studňu

K jeho okraju celé roky prichádzali ľudia

pozreli sa dolu a vhodili dnu maličký kamienok

Keď sa studňa naplnila Ján sa premenil naspäť

a každému vrátil druhé – otcovské znamienko Celkom na počiatku boli iba deti

Aj Smrť

sa chcela hrať ale zlí chlapci ju nepustili do kruhu

(či je ona a či on ty musíš ísť z kola von)

V noci ležala Smrť v posteli a nemyslela na nič

Chcela byť iba rýchlo dospelá

Salome dlho premýšľala

Nakoniec papier pokrčila a zahodila k ostatným

Vypadol jej prvý vlas

(Vlas)

4

K studni raz prišiel vlk

(Keď začal piť sadla si na jej okraj

malá holubica)

Večer vlk zaspal a ráno sa zobudil

ako človek

Pri odchode hodil do studne namiesto kamienka

dobiela ohlodanú vtáčiu kostru

(Vlas)

5

Salome spadol z ruky sadrový

anjel

Skúsila ho znova zložiť vyšlo jej však

len ja

(Vlas)

Vzala mu hlavu a pomenovala ju

Ján

Zvyšok vyhodila

Hlavu schovala do skrine pod šaty

Raz za rok skontrolovala

či jej dorástli vlasy

Ján sa v noci častejšie budil

Vo vnútri ho tlačila pichľavá vtáčia kostra

Akoby z nej čosi rástlo

O pár týždňov už v sebe krotil malého anjela

Stále prudšie poťahoval za uzdu 7

Salome sa v noci snívalo že má dieťa

Je ako anjelik Roz-koš-né

Ráno napísala báseň o otcoch

Takú ostrú že aj Boh si prišiel nabrúsiť žiletku aby sa oholil

(Vlas)

(Prázdna lavička, prichádza muž a tehotná žena. Držia sa za ruky.)

Žena: V noci sa mi snívalo, že som ťa nechala zabiť.

Muž: To by si naozaj urobila?

Žena: Zobudila som sa a nemohla zaspať.

Muž: Prečo si nezobudila aj mňa?

Zena: Písala som báseň. Muž: Tak mi ju prečítaj.

Žena: Zahodila som ju. Nebola dobrá.

Muž: Možno by sa mi páčila...

(Chvíľu je ticho. Žena si z pliec dáva dolu spadnuté vlasy.)

Žena: Som hladná. Zjedla by som aj vlastné sny!

Muž: Tak poďme domov.

Žena: Ešte chvíľu ostaňme. Mal si aj ty nejaký sen?

Muž: Áno. Spadol som do studne.

Žena: A ako sa to skončilo? Muž: Neviem, zobudil som sa. 9

Salome vypadol posledný vlas

(Vlas)

Zodvihla ho

a schovala k ostatným do skrine pod šaty

Raz za rok kontrolovala

či im dorástla hlava

Celkom na konci nebol už nikto

Len Smrt'

sa chcela ešte aspoň chvíľu hrať

(či je ona a či on nemá kto ísť z kola von)

V noci sa jej snívalo že pije z akejsi studne

Ráno sa v posteli zobudila ako vlk

(Chlapec Ján skladá z papiera lodičku

a hádže ju do studne

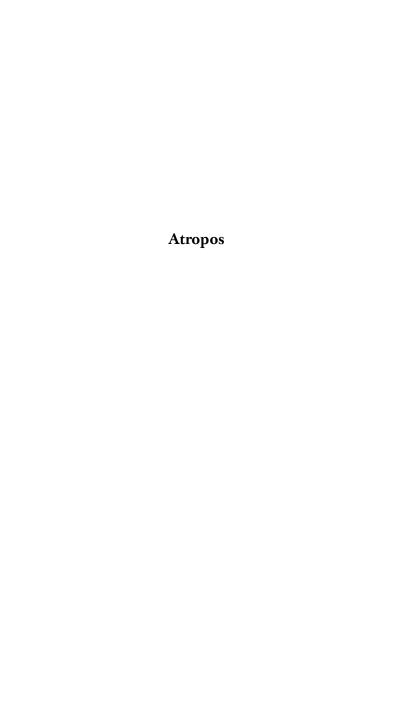
Verí že voda pod zemou

ju unesie niekam

ďaleko

na tajné

ešte neobjavené more)

Sú dni keď starec musí zo seba vyhádzať prázdne škatule od vecí ktoré už nevlastní

Musí pozametať slová tých ktorí umreli skôr ako on

a musí vyhnať všetkých švábov ktorí sa v ňom tlačia a požierajú hudbu

Lebo v takéto dni sa srdcia a spomienky naťahujú ako struny kontrabasu

> a stačí jediný prst na jediný tón

> > ktorý zaznie

a ten kto pôjde spať v tú noc posledný sa bude obzerať akoby čosi tušil

> a nebude vedieť prečo je mu tak úzko

Keď bol Boh iba dieťa

ukradol nebu kontrabas

Chvíľu sa učil hrať ale nešlo mu to

Prstami preto vyjedol notám hrozienka akoby vyjedol samotnú hudbu

Celú noc ho z nich bolelo brucho

Dnes už je Boh

starší

a podobné veci nerobí A len občas keď ide spať

rozmýšľa prečo je mu tak úzko

Boh spí a rozpráva zo sna

Jeho hlas sa podchvíľou za-

sekáva

v ohryzku mračien

Keď vstane utrie si sny zo spotených dlaní do nohavíc

Sadne si za stôl

a v jeho nedopitom pohári ako zelené dažde zašumí hmyz

Rozplače sa

Od hanby a trochu od zimy

Určite nie z lásky Deň klesol ako ohryzok

po milovaní

Starec spí keď ktosi zazvoní

pri dverách

Kým otvorí nikto tam už nie je

Sadne si za stôl

Je slepý a naslepo aj plače – pľuje na zem

A kým jeho slina

ťažká ako prikázanie spadne na zem

lakťom zhodí nedopitý pohár z ktorého bzučavo uletí hmyz

Niekedy zavrie na lavičke v parku oči

a spí až do večera

Sníva sa mu že cestuje vlakom

Keď sa náhle zobudí

v tichu ktoré je najtenšie práve tam kde vystupuje na neznámej stanici

opýta sa na cestu

Nikto sa však o to nestará

Sen vo svojich slepých očiach zakryje kabátom (Noci vo vlakoch predsa len bývajú chladnejšie)

> A niekto v diaľke

hrá jedným prstom na strune

Akoby sa pri tom učil hodiť kameňom

Akoby sa pri tom učil odísť úplne sám Stále keď sa niekto modlí

počuť v nebi kroky

Boh sa ide zblázniť

(Anjeli sa už dávno

urazene zatvorili do krídel) Boh chce jednoducho sedieť

a byť aspoň na chvíľu sám

Nikto sa však o to nestará

Zrazu počuje modlitbu takú silnú akoby mu ktosi v hlave rozbíjal sklenené poháre Vtedy to už nevydrží

Zíde ľuďom pod okná

a z detskej zlomyseľnosti

im krátko zazvoní

pri dverách Rýchlo utečie

Boh si spomenie keď ako dieťa chytal anjelov za prst a nechal sa nimi viesť

Potom sa hrali na skrývačku hrali sa na vybíjanú a hrali sa na more

A na jeseň keď sa z neba sypali v neviditeľných pavučinách babieho leta

> hrali sa na stmievanie len o prst kratšie

ako strach mamy ktorá sa do tmy bojí o dieťa

Boh si ešte aj dnes spomenie keď zabíjal na dvore vtáky len aby sa čosi dozvedel o ich krídlach

> Aby sa čosi dozvedel o tej nepotrebe lásky na príkaz

> > ktorou jedine dokážu milovať tieto bytosti bez pohlavia

> > > a bez snov

Starec vie že musí byť veľkodušný k svojej slepote

Čím ľahostajnejší by bol tým hlbšie by mu vtláčala

prsty do očí až kým by v neviditeľných pavučinách nedosiahla na srdce

Pod jazykom nájde kľúč Je od miestnosti

kde jeho otec hrával na kontrabas

Starec si ešte aj dnes spomenie ako stával za dverami a tajne k nim prikladal ucho

Prstami prejde po zuboch kľúča a znova sa započúva

V každom tóne si s otcom pozerajú do očí Starec by sa dnes možno aj opýtal

ale už nie je koho

Starec stúpi do vlastnej sliny na dlážke

Na chvíľu si predstaví

Smrť:

škaredá nahá starena sa mu

krivými prstami driape do očí

Keď nenájde čo hľadá napľuje mu do nich a odíde

> Starcovi v noci napadne

či by našiel dosť odvahy spraviť jej to isté Nebo si tlačí k hrudi obrovský kontrabas

A každý anjel ktorý hrá

chodí smutnými prstami po hmatníku

ako rebríkom do neba Pod nimi sedí na lavičke Boh a počúva

Krivými prstami vyberá z vreciek na kabáte

malé hrozienka a hádže vtákom

Keď už nemá ani jedno povie čosi kratučké o Smrti

Čosi z čoho nejde ani za tón ukradnúť Radoslav Tomáš (1982) sa narodil v Poprade. Vyštudoval žurnalistiku, žije a pracuje v Bratislave. Debutoval zbierkou Chlapec (2005). _mimořady

radoslav tomáš vlčie svadby

Jazyková redakce Zuzana Maďarová Ilustrace Ján Mikuš Obálka, typografická úprava a sazba Honza Petružela Vysázeno písmem Baskerville Ten Pro Františka Štorma Vydalo nakladatelství NA KONÁRI v Praze roku 2009 jako svou 1. publikaci Tisk a vazba WOW, Praha Vydání první. 72 stran

ISBN 978-80-90487-0-4

Informace o knihách nakladatelství NA KONÁRI najdete na internetové adrese www.nakonari.cz

